

Systémový projekt:

Standardizace procesu zabezpečení náhradní rodinné péče o děti – stručný přehled výstupů

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2025

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Dokument byl zpracován v rámci realizace projektu Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky s názvem „Standardizace procesu zabezpečení náhradní rodinné péče o děti“, reg. č. CZ.03.02.02/00/22_004/0000210, spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu plus a státního rozpočtu. Předmětem projektu bylo zefektivnění a zjednodušení procesu zabezpečení náhradní rodinné péče pro ohrožené děti. Projekt byl realizován v období od listopadu 2022 do prosince 2025.

Níže uvedené dokumenty budou ke dni 31. 12. 2025 uloženy na webu Právo na dětství v záložce Projekty – ukončené projekty.

Klíčová aktivita I

Standardizace postupů odborného posuzování zájemců o NRP

V rámci projektové aktivity vznikly metodiky, vzory dokumentů a podpůrné materiály zaměřené na standardizaci postupů v oblasti náhradní rodinné péče. Jejich cílem je sjednocovat a zvyšovat kvalitu pracovních postupů jak v průběhu řízení o zařazení do evidence žadatelů, tak při následné podpoře náhradních rodičů. Veškeré materiály byly v průběhu realizace aktivity pilotně ověřovány a na základě získané zpětné vazby upraveny tak, aby byly v praxi maximálně funkční, srozumitelné a efektivně využitelné.

Přehled materiálů a nástrojů, které v rámci aktivity vznikly:

STANDARD POSUZOVÁNÍ ZÁJEMCŮ O NRP A METODIKA PRO IMPLEMENTACI STANDARDU POSUZOVÁNÍ ZÁJEMCŮ O NRP DO VÝKONU SPOD NA ÚROVNI KRAJŮ:

Metodický postup MPSV pro zpracování posudku o psychické způsobilosti k přijetí dítěte do rodiny
Materiál určený pověřeným osobám/psychologům provádějícím psychologické posuzování žadatelů/zájemců o NRP. Vymezuje doporučené postupy a strukturu práce. **Implementován do praxe pod č. j. MPSV 2025/140736-233, s účinností od 1. 7. 2025.**

Posudek o psychické způsobilosti k přijetí dítěte do rodiny

Závazný vzorový dokument vymezující jednotnou strukturu výstupu z psychologického posouzení, je jednou z příloh prováděcí vyhlášky k ZSPOD (vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, s vyznačením změn provedených vyhláškou č. 477/2024 Sb.)

Metodický postup MPSV pro realizaci přípravy k přijetí dítěte do rodiny

Metodika určená pověřeným osobám zajišťujícím přípravu žadatelů/zájemců, stanovující rámec, obsah a cíle přípravy. **Implementován do praxe pod č. j. MPSV 2025/140735-233, s účinností od 1. 7. 2025.**

Doklad o přípravě k přijetí dítěte do rodiny

Závazný vzorový dokument určující jednotnou strukturu shrnutí absolvované přípravy, je jednou z příloh prováděcí vyhlášky k ZSPOD (vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, s vyznačením změn provedených vyhláškou č. 477/2024 Sb.)

Průvodce strukturovaným rozhovorem oprávněné úřední osoby krajského úřadu se žadatelem/zájemcem

Osnova pro vedení strukturovaného rozhovoru se žadateli/zájemci o NRP v rámci řízení o zařazení do evidence, podpůrný materiál pro pracovníky (oprávněné úřední osoby) krajských úřadů. **Implementován do praxe pod č. j. MPSV 2025/139633-233, s účinností od 1. 7. 2025.**

Průvodce pro obecní úřad obce s rozšířenou působností ke zpracování zprávy o žadateli/zájemci o NRP

Podpůrný materiál určený pracovníkům OÚ ORP, který obsahuje návodné otázky a návrhy témat pro rozhovor se žadateli/zájemci. *Implementován do praxe pod č. j. MPSV 2025/139633-233, s účinností od 1. 7. 2025.*

Zpráva obecního úřadu obce s rozšířenou působností o žadateli/zájemci o zprostředkování NRP

Formulář určující jednotnou strukturu zprávy o žadateli/zájemci o NRP. *Implementována do praxe pod č. j. MPSV 2025/139633-233, s účinností od 1. 7. 2025.*

DALŠÍ DOKUMENTY:

Návrh kompetenčního modelu pro výkon pěstounské péče / náhradního rodičovství

Přehled klíčových kompetencí náhradních rodičů sledovaných v jednotlivých fázích procesu posuzování i při výkonu samotné péče o svěřené dítě.

Dětská příručka (pro děti ve věku 5–11 let), Dětská příručka (pro děti starší 12 let), Lektorská příručka – pomocné materiály k realizaci tzv. dětské přípravy

Jedná se o dvě dětské příručky pro věkově odlišné skupiny dětí, které jsou určeny k přípravě dětí žadatelů o zprostředkování NRP před příchodem dítěte do náhradní rodinné péče, ale i pro období po jeho příchodu. Lektorská příručka slouží lektorům pověřených subjektů k vedení individuální či skupinové přípravy dětí žadatelů o NRP.

Klíčová aktivita II

Standardizace evidence zájemců o NRP a evidence dětí, kterým je třeba zprostředkovat NRP

Projektová aktivita se soustředila na ucelené zmapování a sjednocení postupů vedení evidence v oblasti náhradní rodinné péče; nejprve byla interně analyzována praxe jednotlivých krajů při práci s údaji o zájemcích i dětech, poté byly na základě zjištěných dat vytvořeny a upraveny různé typy seznamů. Seznamy jsou interaktivní a některé z nich se následně sdílejí do celorepublikových evidencí pro usnadnění mezikrajské spolupráce, ke statistickým účelům a k využití v praxi. Všechny tyto výstupy jsou doplněny metodickou podporou a manuály zaměřenými na správné používání, aktualizaci a jednotné vedení dat v souladu s novelou ZSPOD, přičemž cílem bylo vytvořit přehledné, jednotné a prakticky využitelné nástroje pro každodenní práci krajských úřadů i OÚ ORP.

Přehled materiálů a nástrojů, které v rámci aktivity vznikly:

Standard evidence zájemců o NRP a evidence dětí, kterým je potřeba zprostředkovat NRP

Materiál se zabývá vedením spisové dokumentace dětí a spisové dokumentace žadatelů v oblasti náhradní rodinné péče v souladu s novelou zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která je účinná od 1. 7. 2025 a reaguje na podněty krajských úřadů vycházejících z praxe obecních úřadů obcí s rozšířenou působností i své vlastní.

Seznam dětí, kterým je potřeba zprostředkovat náhradní rodinnou péči

Seznam vznikl jako pracovní nástroj pro sjednocení způsobu vedení údajů o dětech v rámci agendy náhradní rodinné péče a byl následně adaptován 8 krajskými úřady, které jej využily při evidenci dětí, kterým je potřeba zprostředkovat náhradní rodinnou péči v daných krajích. Seznam je interaktivní, upozorňuje na nesprávně vyplněné buňky a automaticky přenáší data do jednotlivých sloupců, barevně

zobrazuje údaje, které jsou poté lépe srozumitelné při práci se seznamem. V průběhu tohoto procesu byla krajům poskytována metodická podpora k práci se seznamem i k jeho praktickému využití.

Seznam osob, které mohou vykonávat PPPD

Pro každý krajský úřad byl vytvořen vlastní seznam, který všechny krajské úřady aktivně využívají při vedení údajů o svých přechodných pěstunech. Data z těchto krajských seznamů jsou následně sdílěna do celorepublikového přehledu, jenž slouží jako nástroj pro mezikrajskou spolupráci při vyhledávání volných a vhodných pěstounů na přechodnou dobu pro konkrétní děti. Krajský seznam osob, které mohou vykonávat PPPD využívá všech 14 krajských úřadů. Každý krajský úřad má možnost si seznam přizpůsobit dle svých potřeb. Této možnosti přizpůsobení seznamu využilo 6 krajských úřadů. Do svých krajských seznamů umožnilo přístup svým ORP 10 krajských úřadů. Data jsou tedy sdílěna i pro ORP v daných krajích. Celorepublikový seznam plní také roli nástroje pro základní statistické a kapacitní přehledy.

Seznam osob, které jsou v evidenci žadatelů o zprostředkování pěstounské péče

Pro jednotlivé krajské úřady byly vytvořeny samostatné seznamy, které všechny kraje využívají k evidenci žadatelů vedených v jejich působnosti. Údaje z těchto krajských seznamů jsou následně sdílěny do celorepublikového přehledu, jenž umožňuje efektivní mezikrajskou spolupráci při vyhledávání vhodných žadatelů pro konkrétní děti. Celorepublikový seznam plní také roli nástroje pro základní statistické a kapacitní přehledy. Stejně jako u ostatních seznamů je poskytována průběžná metodická podpora k jejich správnému vedení, aktualizaci a jednotnému používání napříč krajskými úřady.

Manuál pro sběr dat a aktualizaci databáze

dokument obsahuje přehled manuálů k používání výše zmíněných sdílených seznamů. Manuály slouží k práci se sdílenými seznamy, k vyhledávání vhodných žadatelů o pěstounskou péči či osob, které mohou vykonávat PPPD, k jejich aktualizaci a dalšímu uživatelsky přívětivému používání. Dokument odkazuje na: Praktický návod „Deset kroků pro vyhledávání žadatelů o pěstounskou péči pro konkrétní dítě, Manuál pro sběr dat a aktualizaci databáze osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, Videonávod k vyhledávání osob, které jsou zařazeny do evidence žadatelů o zprostředkování pěstounské péče.

Klíčová aktivita III

Párování v NRP

V rámci projektové aktivity byly vytvořeny metodický materiál a podpůrné nástroje, které mohou vést ke standardizaci postupů při tzv. „párování“ čili procesu výběru osvojitele nebo pěstouna pro dítě v evidenci krajského úřadu.

Navrhovaná metodika a jednotlivé nástroje si kladou za cíl sjednocení postupu a zvyšování kvality v rámci procesu výběru napříč všemi krajskými úřady. V rámci realizace projektové aktivity byly nástroje pilotovány ve spolupráci s několika krajskými úřady a následně na základě zpětné vazby upravovány tak, aby byly v praxi co nejefektivněji využitelné.

V rámci aktivity byl také věnován čas realizaci již dříve definovaného nástroje revizního setkání v NRP. Bylo vytvořeno edukativní video pro šíření.

Přehled materiálů a nástrojů, které v rámci aktivity vznikly:

Metodický postup MPSV pro výběr osvojitele nebo pěstouna pro dítě v evidenci krajského úřadu

Metodický dokument se zabývá tzv. **párováním**, tedy průběhem **výběru fyzické osoby vhodné stát se osvojitelem nebo pěstounem určitého dítěte**, a je primárně určen pracovníkům oddělení sociálně-právní ochrany dětí (*dále jen „OSPOD“*) krajských úřadů. Cílem při tvorbě této metodiky bylo nastínění základních principů a postupů v rámci tohoto procesu za účelem jeho standardizace napříč KÚ v České

republiky a zároveň navržení nástrojů či možných kritérií, které lze v jeho rámci uplatnit. Metodika je koncipována jako pracovní nástroj, který předpokládá odborný úsudek, schopnost reflektovat individuální situaci každého dítěte a aktivní přístup k rozhodovacímu procesu. Výběr vhodného žadatele pro dítě je chápán jako sled odborných kroků, které probíhají ve spolupráci více aktérů. Za hlavního nositele odpovědnosti v tomto procesu je ale považován krajský úřad.

Standardizovaný postup pro výběr osvojitele nebo pěstouna dítěte v evidenci krajského úřadu

Součástí standardizovaného postupu jsou vzory formulářů a dalších pomocných nástrojů, které byly vytvořeny jako součást metodiky výběru osvojitele nebo pěstouna pro dítě v evidenci krajského úřadu. Jednotlivé formuláře jsou koncipovány jako „živé“ pracovní nástroje, které mohou v rámci celého procesu výběru pomoci s jeho strukturou, schopností co nejlépe definovat potřeby dítěte ve všech oblastech a na základě těchto potřeb pak stanovit potřebné kompetence a možnosti potenciálního žadatele o osvojení nebo pěstounskou péči. Využívání jednotlivých formulářů i metodiky jako celku může přispět k transparentnosti celého procesu směrem k žadateli o náhradní rodinnou péči, ale zejména k tomu, aby na konci celého procesu výběru žadatele bylo spokojené dítě v náhradní rodině, která o něj v dostatečné míře pečuje a láskyplně ho přijímá takové, jaké je.

Přílohy dokumentu:

- **Checklist**

Úkolem checklistu je vést příslušného pracovníka krajského úřadu jednotlivými kroky celého procesu výběru.

- **Zápis – z přípravného panelu, z předvýběru žadatelů, z párovacího panelu, Zápis zkráceného procesu při postupu dle § 823**

Zápisy pro jednotlivé části procesu výběru dávají svou strukturou jasný návod pro realizaci těchto částí. Zároveň dávají, v případě potřeby, možnost pro jejich dílčí úpravy. Formuláře se zakládají do spisu dítěte.

- **Záznam o proběhlých výběrech žadatelů**

formulář slouží pro přehledné zaznamenávání o proběhlých výběrech jednotlivých žadatelů, a to i v případě že žadatelé nebyli vybráni pro dané dítě. Formulář je součástí spisu žadatelů.

- **Dotazník pro pečující osobu**

Jedná se o krátký dotazník určený pro osobu osobně pečující o dané dítě, a to zejména v případech, kdy se nemůže zúčastnit tzv. přípravného panelu, na kterém se definují potřeby dítěte a potřebné kompetence potenciálních žadatelů. Dotazník může zároveň poskytnout pečující osobě náhled na otázky, které mohou v rámci panelu zazní.

- **Dopis dítěti**

Jedná se o pomocný nástroj, který může dát dítěti odpovědi na jeho případné otázky pro oblast výběru osvojitele nebo pěstouna. Využití dopisu je potřeba doplnit dalšími podpůrnými i prostředky, tak aby byl celý proces pro dítě srozumitelný a bezpečný.

Video k reviznímu setkání u neúspěšné zprostředkované či předčasně ukončené NRP před 18. rokem věku dítěte

Cílem videa je jednoduchou formou seznámit případné účastníky revizního setkání o jeho účelu, průběhu a formě. Video bude distribuováno pracovníkům krajských úřadů k volnému využití pro jejich pořadatele i další zájemce. Naleznete zde: <https://youtu.be/ZUVn-sjh50k>.

Klíčová aktivita IV

Poskytování NRP pro děti se specifickými potřebami

Přehled materiálů a nástrojů, které v rámci aktivity vznikly:

8 x Podklad pro střednědobý plán péče o děti se specifickými potřebami

Dokument je podpůrným podkladem při budoucím střednědobým plánování. Slouží k vytvoření či doplnění plánu vhodných aktivit a postupů, které mohou být realizovány na území Královéhradeckého, Moravskoslezského, Libereckého, Olomouckého, Ústeckého, Zlínského, Pardubického kraje a kraje Vysočina za účelem vyhledávání nových zájemců o zprostředkování NRP. Jeho cílem je popsat situaci v daném kraji v tématice kampaňových aktivit k získání nových zájemců o zprostředkování NRP, zejména pak pro děti se specifickými potřebami. Dokument obsahuje odhad potřeby náhradních rodičů v kontextu kampaňových aktivit na úrovni ORP.

Strategie oslovení zájemců o náhradní rodinnou péči s doporučeními a příklady dobré praxe

Publikace detailně popisuje proces individuálních náborů (tzn. oslovování veřejnosti prostřednictvím anonymizovaných medailonků dětí, pro něž se hledá náhradní rodina, umístěných na webových stránkách či sociálních sítích) a vyzdvihuje nástroj jako velmi efektivní prostředek jak v nalezení konkrétní rodiny pro konkrétní dítě, tak ve vyhledávání nových zájemců o NRP.

Publikace rovněž shrnuje strategie, které individuální nábor doprovází a které by bylo vhodné zařadit a rozvíjet jako běžný efektivní nástroj kampaňových aktivit neziskových organizací, obcí, krajů ale i Ministerstva práce a sociálních věcí.

Klíčová aktivita VI

Osvětové aktivity pro posílení zájmu o výkon NRP a na podporu standardizace systému NRP

Klíčová aktivita se zaměřovala na posílení informovanosti, odborné podpory a komunikace v oblasti náhradní rodinné péče prostřednictvím několika vzájemně propojených nástrojů. Jedním z pilířů byla podpůrná telefonní linka sloužící jako kontaktní místo pro zájemce a pro osoby reagující na zveřejněné medailonky dětí. Další část se opírala o pravidelnou komunikaci na webu budinpestoun.cz a na sociálních sítích (Facebook Bud' in pěstoun a Dík pěstounství), kde jsou sdíleny aktuality, statistiky, medailonky dětí a probíhá přímá interakce s veřejností. Aktivita zahrnovala také odborné články a pravidelná metodická setkání pracovníků krajských úřadů a dalších institucí, jejichž cílem bylo sjednocovat praxi a reagovat na legislativní změny. Součástí byly i odborné konference, obě sloužily ke sdílení výstupů, zkušeností a k diskusi nad vývojem v oblasti NRP.

Přehled činností realizovaných v rámci aktivity:

Infolinka

Telefon je uváděn jako kontaktní telefon u medailonků dětí, které jsou zveřejňovány na sociálních sítích. Odkaz na telefonní linku je také uveden na konci každého jednotlivého dílu seriálu Plné Hnízdo. Předmětem je poskytovat ucelené informace o náhradní rodinné péči zájemcům o danou problematiku.

WEB a sociální sítě

Na webu budinpestoun.cz jsou pravidelně zveřejňovány aktuální informace z oblasti náhradní rodinné péče i novinky z jednotlivých krajských úřadů, aby veřejnost měla k dispozici přehledné a aktuální

informace z oblasti NRP. Stejný účel plní také facebookový profil **Bud' in pěstoun**, na kterém jsou sdílená statistická data, představovány medailonky dětí a probíhá komunikace s veřejností prostřednictvím chatu či formátu „Ptáte se?“, jenž umožňuje reagovat na nejčastější dotazy. Cílem těchto komunikačních kanálů je zvyšování informovanosti, podpora dialogu a přibližování témat NRP srozumitelným a dostupným způsobem. Stránka **Dík pěstounství** na Facebooku je využívána nejen k informování veřejnosti, ale také k aktivnímu oslovování potenciálních zájemců o pěstounství.

Manuál vizuálního stylu Bud' in pěstoun – ke stažení [zde](#)

Odborné články

- **Posuzování připravenosti na přijetí dalšího dítěte** – zveřejněn na [webu Rodinná síť](#)
- **Revizní setkání v náhradní rodinné péči** – zveřejněn v časopise Právo a rodina
- **Zkušenosti a potřeby náhradních rodin** – zveřejněn v časopise Právo a rodina
- **Individuální nábor jako inovativní nástroj** – zveřejněn v časopise Právo a rodina

Konference

Mezinárodní online konference „Hledání nových cest ve zprostředkování NRP“

Dne 24. 10. 2023 proběhla mezinárodní online konference určena pracovníkům krajských úřadů, doprovázejících organizací, OÚ ORP a další odborné veřejnosti; program se skládal z 5 zahraničních a 3 českých příspěvků.

Závěrečná konference projektu s názvem „NÁHRADKA verze 2.0.2.5 aneb Dík náhradním rodinám“

Dne 15. května 2025 proběhla v Olomouci v prostorách NH Collection Congress závěrečná konference projektu s názvem „NÁHRADKA verze 2.0.2.5 aneb Dík náhradním rodinám“, která se těšila velkému zájmu odborné veřejnosti. Konference probíhala formou panelových diskusí, program zahrnoval 8 panelů, které tematicky reflektovaly hlavní činnosti jednotlivých KA a byly z velké části moderovány pracovníky RT. Jednalo se o prezentaci příkladů dobré praxe.

Plné hnízdo

Čtrnáctidílný dokumentární seriál České televize vznikl ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí a všemi 14 kraji České republiky. Přibližuje divákům život pěstounských rodin a nabízí pohled do jejich každodennosti a mnohdy velmi otevřené zpovědi. Cílem bylo přiblížit pěstounství novým zájemcům a zároveň podpořit rodiny, které se náhradní rodinné péči již věnují.